

Briuselis, 2021 10 13
COM(2021) 660 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

**Augančių energijos kainų problemos sprendimas: veiksmų ir paramos priemonių
rinkinys**

1. Įvadas

Europos Sąjungoje, kaip ir daugelyje kitų pasaulio regionų, šiuo metu smarkiai auga energijos kainos. Tai kelia didžiulį susirūpinimą piliečiams, įmonėms, Europos institucijoms ir vyriausybėms visoje ES.

Šiandienos kainų šuolį daugiausia lemia atsigaunant ekonomikai didėjanti pasaulinė visos energijos, ypač dujų, paklausa. Nors energijos kainos ne kartą svyravo ir anksčiau, šį kartą jos kyla ES atsigaunant po COVID-19 krizės. Europos namų ūkių ir įmonių išlaidos už energiją gresia padidėti laikotarpiu, kuriuo daugelis jau ir taip yra pažeidžiami, nes per pandemiją prarado pajamų. Tai gali turėti įtakos ekonomikos atsigavimui ir jo teisingumui bei įtraukumui. Be to, dėl to gali sumažėti pasitikėjimas energetikos pertvarka ir jos palaikymas, o ši pertvarka būtina ne tik tam, kad išvengtume pražūtingos klimato kaitos, bet ir tam, kad ES mažiau veiktų iškastinio kuro kainų svyravimas.

Europos Komisija visų pirma nori padėti sumažinti neigiamą poveikį namų ūkiams ir įmonėms ir remti tokias pastangas. Išklausiusi valstybių narių ir Europos Parlamento nuomones, ji parengė šį komunikatą. Jo tikslas – taikyti ir remti tinkamas laikino energijos kainų kilimo poveikio mažinimo priemones.

ES politikos sistema jau suteikia valstybėms narėms galimybę nedelsiant imtis tikslinių priemonių, padedančių apsaugoti pažeidžiamus vartotojus ir mažinti poveikį pramonei. Dauguma valstybių narių jau ir pranešė apie priemones dabartinei padėčiai valdyti. Šis

priemonių rinkinys sudaro sąlygas laikantis suderinto požiūrio apsaugoti tuos, kuriems kyla didžiausia rizika. Jis atidžiai parengtas atsižvelgiant į siekį užkirsti kelią neigiamam staigių kainų šuolių poveikiui ir užtikrinti įperkamumą taip, kad nebūtų suskaidyta Europos bendroji energijos rinka ar nekiltų pavojaus investicijoms į energetikos sektorių bei žaliąją pertvarką.

Nors tiesioginio pavojaus energijos tiekimui nėra ir rinkose šiuo metu tikimasi, kad iki 2022 m. balandžio mėn. nusistovės mažesnės didmeninės dujų kainos, artėjant žiemos sezonui būtina itin atidžiai stebėti tiekimo saugumą, dujų atsargų lygį ir tinkamą dujų rinkos veikimą. Be trumpalaikių priemonių, šiame komunikate apžvelgiamos ir koordinuotos priemonės, kurių Komisija ketina imtis vidutinės trukmės laikotarpiu, kad užtikrintų geresnį pasirengimą dujų kainų svyravimams ir kartu sumažintų ES priklausomybę nuo iškastinio kuro.

2. Energijos kainos

Pigesnis kuras, vangį paklausa ir spartus atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos apimtys augimas lėmė smarkų didmeninių energijos kainų sumažėjimą 2019 m. ir neigiamų elektros energijos kainų įsivyravimą 2020 m. Šiais metais ši mažėjimo tendencija staiga nutrūko ir kainos ėmė augti. Apskaičiuotas metinis didmeninių elektros energijos kainų padidėjimas siekia 200 proc.¹. Dėl to, nors ir daug mažiau, pakilo ir mažmeninės kainos (vidutinės ES kainos iki 2021 m. rugpjūčio mėn. padidėjo 9 proc.²).

2.1. Kas lemia dabartinį kainų šuolį?

Elektros energijos kainos šiuo metu didėja visų pirma dėl spartaus pasaulinės dujų paklausos augimo atsigauvant ekonomikai. Tuo tarpu pasiūla nežengia koja kojon su didėjančia paklausa, o to poveikis juntamas ne tik ES, bet ir kituose pasaulio regionuose. Be to, iš Rusijos tiekiamas dujų kiekis yra mažesnis, nei tikėtasi, todėl artėjant šildymo sezonui rinkoje kyla įtampa. Nors bendrovė „Gazprom“ ir laikosi ilgalaikių sutarčių su Europos partneriais, spaudimui ES dujų rinkoje sumažinti reikalingo papildomo kiekio ji pasiūlė mažai arba visai nepasiūlė. Dujų tiekimą taip pat varžo dėl pandemijos vėluojantys infrastruktūros priežiūros darbai.

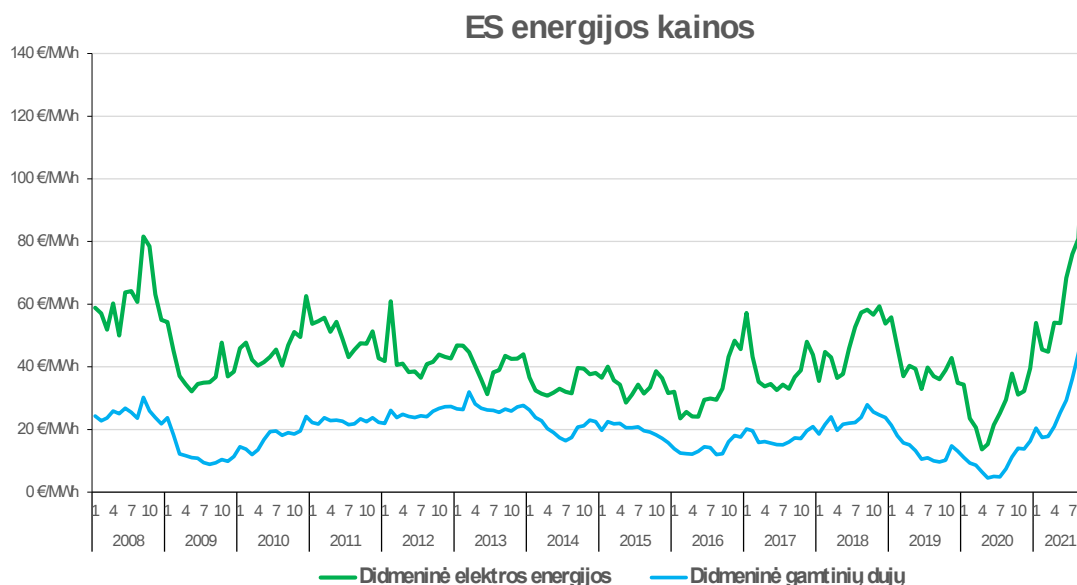
Kadangi gamtinių dujų kainos daugumoje ES šalių yra vienas iš pagrindinių elektros energijos kainas lemiančių veiksnių, pastarosios šiuo metu didėja daugiausia būtent dėl aptartos raidos. Be to, elektros energijos kainos kyla ir **dėl sezoninių oro sąlygų** (nuosėkio ir silpno vėjo vasarą). Dėl to Europoje pagaminama mažiau atsinaujinančiųjų išteklių energijos.

2021 m. labai padidėjo ir Europos anglies dioksido kaina (nors ir daug mažiau nei dujų kaina). Dujų kainos padidėjimo poveikis elektros energijos kainai yra devynis kartus didesnis

¹ Lyginamosios EP5 kainos (jos apskaičiuojamos remiantis Vokietijos, Ispanijos, Prancūzijos, Nyderlandų ir „NordPool“ (Norvegijos, Danijos, Suomijos, Švedijos, Estijos, Lietuvos ir Latvijos) rinkų duomenimis) 2021 m. spalio mėn. pradžioje buvo 166 proc. didesnės už 2019 m. vidutines kainas.

² VaasaETT (<https://www.vaasaett.com/>).

už anglies dioksido kainos padidėjimo poveikį³. Anglies dioksido kaina šiais metais padidėjo maždaug 30 EUR už toną CO₂ ir šiuo metu siekia apie 60 EUR už toną CO₂. Šį padidėjimą, be kita ko, lėmė apyvartinių taršos leidimų paklausos didėjimas aktyvėjant ekonominei veiklai po COVID-19 ir su 2030 m. klimato srities užmoju susiję lūkesčiai. Anglies dioksido kainos didėja ir dėl to paties dujų kainų augimo, nes tokiu atveju energijos gamybai pradedama naudoti daugiau anglies ir dėl to didėja apyvartinių taršos leidimų paklausa. Apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (ATLPS) yra numatytos pernelyg didelio kainų svyravimo atvejams skirtos apsaugos priemonės. Nors šių priemonių taikymo sąlygos šiuo metu netenkinamos⁴, Komisija ir toliau stebės anglies dioksido kainos raidą. Svarbu pažymėti, kad ATLPS nustatyta anglies dioksido kaina yra viena iš pagrindinių paskatų pereiti prie pigesnės atsinaujinančiųjų išteklių energijos bei mažanglių energijos šaltinių ir didinti energijos vartojimo efektyvumą bei pastatų energinį naudingumą. Ilgesniu laikotarpiu tai padėtų sumažinti didmenines kainas ir užtikrinti didesnę atsparumą tokiems kaip dabartinis pasauliniams sukrėtimams.

Gamtinės dujos tebėra svarbus ES energijos rūšių derinio elementas. Šiuo metu iš jų pagaminta energija sudaro apie ketvirtadalį viso ES suvartojamo energijos kiekio. Šiandien apie 26 proc. tų dujų naudojama elektros energijos gamybos sektoriuje (įskaitant kogeneracines jėgaines) ir maždaug 23 proc. pramonėje. Didžiąją likusią dalį – daugiausia

³ Nuo 2021 m. sausio mėn. iki 2021 m. rugsėjo mėn. ATLPS kaina padidėjo apie 30 EUR už toną CO₂, dėl to iš dujų gaminamos elektros kaina padidėjo apie 10 EUR/MWh (darant prielaidą, kad efektyvumas yra 50 proc.), o iš anglies gaminamos elektros kaina padidėjo apie 25 EUR/MWh (darant prielaidą, kad efektyvumas yra 40 proc.). Stebimas maždaug 45 EUR/MWh dujų kainos padidėjimas tuo pačiu laikotarpiu, lemiantis papildomą maždaug 90 EUR/MWh elektros energijos gamybos kainą, yra aiškiai didesnis.

⁴ ATLPS direktyvos 29a straipsnyje nustatyta, kad, jei ilgiau nei šešis mėnesius iš eilės apyvartinio taršos leidimo kaina yra daugiau nei tris kartus didesnė už vidutinę apyvartinių taršos leidimų kainą Europos anglies dioksido rinkoje per dvejus praėjusius metus, Komisija nedelsdama sušaukia komiteto ir valstybių narių posėdį, kad būtų galima aptarti galimas priemones.

šildymo ir vėsinimo reikmėms – suvartoja namų ūkiai ir paslaugų sektorius⁵. Nors pastaraisiais metais buvo fiksuojama perėjimo prie dujų ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių tendencija, o branduolinis kuras ir toliau sudarė maždaug 25 proc. elektros energijos iš įvairių išteklių derinio, kai kuriose valstybėse narėse ją dėl smarkaus dujų kainų augimo bent jau kuriam laikui pakeitė grįžimo prie anglies tendencija, nepaisant to, kad gaminant energiją iš anglies vienai megavatvalandei tenkantis išskiriamas CO₂ kiekis yra didesnis.

2019 m. ES priklausomybės nuo energijos importo rodiklis buvo 61 proc. (palyginti su 56 proc. 2000 m.). Dėl didelės priklausomybės nuo importo⁶ ES ekonomiką ir pagrindinius sektorius veikia dideli iškastinio kuro, kuriuo prekiaujama pasaulio rinkose, kainos svyravimai. Dujų kainos kyla visame pasaulyje, tačiau augimas didesnis grynųjų importuotojų regioninėse rinkose, pavyzdžiui, Azijoje ir ES. Iki šiol 2021 m. kainos ES padidėjo trigubai, Azijoje – daugiau nei dvigubai, o JAV – tik dvigubai.

2.2. Didelių energijos kainų poveikis

Šiandienos didelės dujų ir elektros energijos kainos veikia daugumą valstybių narių, nors ir skirtingu mastu bei skirtingais laikotarpiais. Kiekvienoje valstybėje narėje didmeninių ir mažmeninių kainų santykis skiriasi ir priklauso nuo mažmeninių kainų ir energijos rūšių derinio reguliavimo bei struktūros. Didmeninis elementas paprastai sudaro tik trečdalį galutinės kainos, o likusią dalį – perdavimo ir paskirstymo sąnaudos, mokesčiai ir rinkliavos. Jei visos kitos sąlygos vienodos, įtaka mažmeninėms kainoms didžiausia tada, kai didesnis vaidmuo energijos rūšių derinyje tenka dujoms; kai mažmeninės kainos tvirtiau susietos su didmenine kaina sutartyse, poveikis juntamas anksčiau. Tikėtina, kad valstybėse narėse, kuriose dažniau sudaromos ilgalaikės sutartys, per ateinančias savaites ir mėnesius didesnio kainų augimo poveikis vartotojams bus perkeliamas lėčiau.

⁵ Gamtinės dujos į ES gali būti importuojamos per dujotiekius iš šaltinio arba transportuojamos suskystintų gamtinių dujų (SGD) pavidalu. Dujos turi būti laikomos siekiant išlyginti dieninius ir sezoninius paklausos svyravimus. Tokiu būdu taip pat užtikrinamas dujų tiekimas sutrikimų ar itin didelės paklausos atvejais. Pagrindinis dujų atsargų pranašumas yra tas, kad jos yra arti vartotojų ir gali būti tiekiamos nedelsiant.

⁶ Naftos (97 proc.), anglies (44 proc.) ir dujų (90 proc.).

Nors pastarojo meto kainų šuoliai turi įtakos visiems, labiausiai jie veikia energijos nepriteklių patiriančius ir mažas bei mažesnes nei vidutines pajamas gaunančius namų ūkius, nes energijai jie išleidžia gerokai didesnę savo pajamų dalį⁷. Energijos nepriteklių Komisija atidžiai stebi. Remiantis naujausiais turimais duomenimis, 2019 m. maždaug 7 proc. ES 27 gyventojų, t. y. 31 mln. žmonių, neišgalėjo tinkamai šildyti savo būsto, tačiau padėtis įvairiose pajamų grupėse ir valstybėse narėse labai skyrėsi. Be to, 6 proc. ES gyventojų priklausė namų ūkiams, turintiems įsiskolinimų už komunalines paslaugas.

Socialinis ir pasiskirstymo poveikis priklauso nuo galiojančių sutarčių, taip pat nuo reguliavimo sistemų, įskaitant apsaugos priemones, kuriomis visų pirma siekiama apsaugoti

Dujų ir elektros energijos kainų pokyčiai 2019–2021 m.														
	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV
Didmeninė dujų ¹	592 %	159 %	565 %	554 %	559 %	264 %	100 %	11 %	370 %	562 %	Nėra	406 %	Nėra	271 %
Mažmeninė dujų ²	38 %	23 %	7 %	51 %	5 %	–12 %	0 %	28 %	4 %	25 %	5 %	14 %	Nėra	25 %
Didmeninė elektros energijos ³	306 %	122 %	227 %	245 %	259 %	151 %	343 %	121 %	271 %	281 %	153 %	210 %	Nėra	153 %
Mažmeninė elektros energijos ²	21 %	8 %	15 %	16 %	5 %	23 %	14 %	19 %	–8 %	5 %	3 %	–2 %	–2 %	4 %
	LT	LU ⁴	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	ES ⁵
Didmeninė dujų ¹	283 %	572 %	410 %	Nėra	572 %	462 %	504 %	0 %	–41 %	52 %	37 %	289 %	7 %	429 %
Mažmeninė dujų ²	8 %	17 %	–6 %	Nėra	29 %	19 %	–2 %	–4 %	103 %	–1 %	–8 %	Nėra	6 %	14 %
Didmeninė elektros energijos ³	154 %	259 %	143 %	171 %	273 %	258 %	83 %	271 %	121 %	151 %	206 %	83 %	135 %	230 %
Mažmeninė elektros energijos ²	17 %	7 %	–5 %	0 %	–20 %	14 %	3 %	–4 %	48 %	5 %	9 %	5 %	17 %	7 %

¹ Šaltinis: Biržų duomenys ir EUROSTATAS (naujausi turimi duomenys). Šalių, kuriose veikia birža (BE, BG, CZ, DK, DE, EE, ES, FR, IT, LV, LT, HU, NL, AT, PL, FI), naujausi turimi duomenys yra 2021 m. rugsėjo mėn. duomenys.

Kitų valstybių narių atveju pateikiami 2021 m. birželio mėn. duomenys (EUROSTATAS), išskyrus SE (2021 m. gegužės mėn.).

² Šaltinis: VAASAETT (2021 m. rugsėjo mėn.).

³ Šaltinis: ENTSO-E ir įvairūs šaltiniai (2021 m. rugsėjo mėn.).

⁴ Liuksemburgo didmeninių kainų duomenys pagrįsti Vokietijos elektros energijos duomenimis ir Nyderlandų dujų duomenimis.

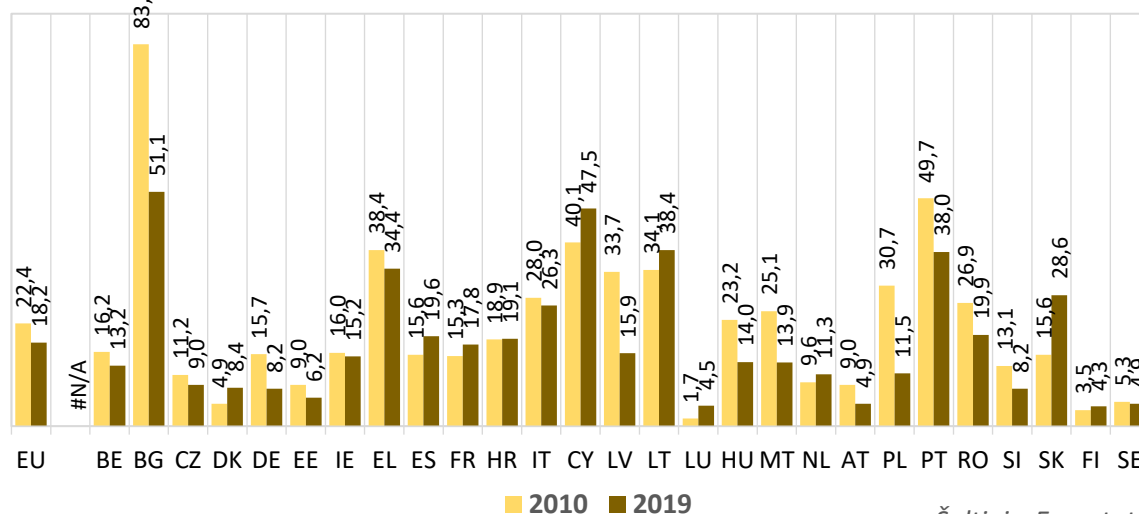
⁵ ES lyginamiesiems indeksams apskaičiuoti naudoti skirtingi pakaitiniai kintamieji, remiantis turimais duomenimis.

itin pažeidžiamus ir energijos nepriteklių patiriančius vartotojus. Tokios apsaugos priemonės gali būti, be kita ko, socialinės ir viešosios politikos priemonės, įskaitant socialinius tarifus,

⁷ Per COVID-19 pandemiją 2020 m., palyginti su ankstesniais metais, 8 valstybėse narėse (iš 21, kurių duomenys žinomi) energijos nepritekliaus lygis išaugo, o 13 valstybių narių, įskaitant 5 valstybes nares, kuriose tas lygis 2019 m. viršijo 15 proc. (Bulgarija, Graikija, Kipras, Lietuva ir Portugalija), sumažėjo.

taip pat kitos su ES energijos vidaus rinka, visų pirma su Elektros energijos direktyva⁸, Dujų direktyva⁹ ir Komisijos gairėmis¹⁰, suderinamos priemonės.

Neišgalėjimas tinkamai šildyti būsto (% gyventojų, kurių ekvivalentinių pajamų mediana yra mažesnė nei 60 %)

Šaltinis: Eurostatas.

Augančios dujų ir elektros energijos kainos taip pat gali turėti esminių pasekmių pramonei ir MVĮ. Didelių energijos kainų poveikis įvairiuose sektoriuose juntamas nevienodai: kainų augimas stabdo gamybą pramonės sektoriuose, o paslaugų sektoriuose jis yra mažesnis. Dabartinė situacija dar padidina po COVID-19 pandemijos tam tikrų įmonių, ypač MVĮ, patiriamas likvidumo problemas. Poveikis įvairiuose sektoriuose nevienodas.

Didelės energijos kainos veikia pasaulines ir Europos tiekimo grandines ir tai turi pasekmių gamybai, užimtumui ir kainoms. Itin nukenčia energijai imlūs pramonės sektoriai¹¹. Pavyzdys – trąšų sektorius. Labai nuo gamtinių dujų kaip žaliavos priklausoma gamyba šiame sektoriuje tapo nepelninga ir dėl to jos apimtis per pastarąsias savaites gerokai sumažėjo. Savo ruožtu tai turi įtakos sektoriaus darbo vietoms. Be to, numatoma, kad mažesnė trąšų gamybos apimtis laikinai lems didesnes maisto kainas arba mažesnes maržas maisto pramonei.

Energijos kainų augimas taip pat turi didelį tiesioginį poveikį transporto ir judumo sektoriui, dėl to didėja vairuotojų, keleivių ir krovinių transporto naudotojų išlaidos.

Didelės pasaulinės energijos kainos taip gali lemti mažesnes žaliavų ir sudedamųjų dalių atsargas, jeigu sumažės gamybos apimtis. Tai savo ruožtu greitai paveikia įvairius nuo tų sudedamųjų dalių ir medžiagų priklausomus ES gamintojus. Gerai žinomas pavyzdys – magnis ir ES automobilių pramonė.

⁸ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES.

⁹ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB.

¹⁰ Žr. 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2020/1563 dėl energijos nepritekliaus.

¹¹ Tam tikruose subsektoriuose energijos sąnaudos sudaro didelę dalį gamybos sąnaudų, pavyzdžiui, 71 proc. trąšų, 40 proc. pirminio aliuminio, 31 proc. cinko ir 25 proc. plokščiojo stiklo gamybos sąnaudų.

Kalbant apie **makroekonominį poveikį**, dėl staigaus energijos kainų kilimo padidėjo infliacija. Palyginti su keleriais praėjusiais metais, nuo šių metų pradžios ES ir daugelyje kitų išsivysčiusios ekonomikos šalių infliacija labai padidėjo. Tai daugiausia galima paaiškinti laikiniais veiksniais, įskaitant tam tikrų biržos prekių kainų grįžimą iš istoriškai žemo į priešpandeminį ar aukštesnį lygį ir tam tikrų prekių tiekimo trikdžius. Tikimasi, kad šie veiksniai bus laikini, todėl infliacija nuo kitų metų turėtų vėl sumažėti.

Apskritai ES ekonomika atsigauna sparčiau, nei tikėtasi, ir trumpuoju laikotarpiu turėtų augti toliau. Pirminis poveikis fiskaliniams balansams priklausys, viena vertus, nuo to, kiek dėl didesnių PVM pajamų iš energinių produktų ir didesnių, nei tikėtasi, pajamų iš apyvartinių taršos leidimų aukciono padidės mokestinės pajamos, ir, kita vertus, nuo priemonių, kuriomis siekiama apsaugoti galutinius vartotojus, visų pirma tikslinių vyriausybės išmokų pažeidžiamiesiems namų ūkiams ar PVM sumažinimo, dydžio.

2.3. Tendencijos ir lūkesčiai

Dabartiniai su energiniais produktais susiję rinkos lūkesčiai¹² rodo, kad **dabartinis kainų augimas greičiausiai bus laikinas**. Tikėtina, kad didmeninės dujų kainos **žiema išliks didelės, o nuo 2022 m. balandžio mėn. mažės**. Nepaisant to, kainos liktų didesnės už kelerių ankstesnių metų vidurkį¹³.

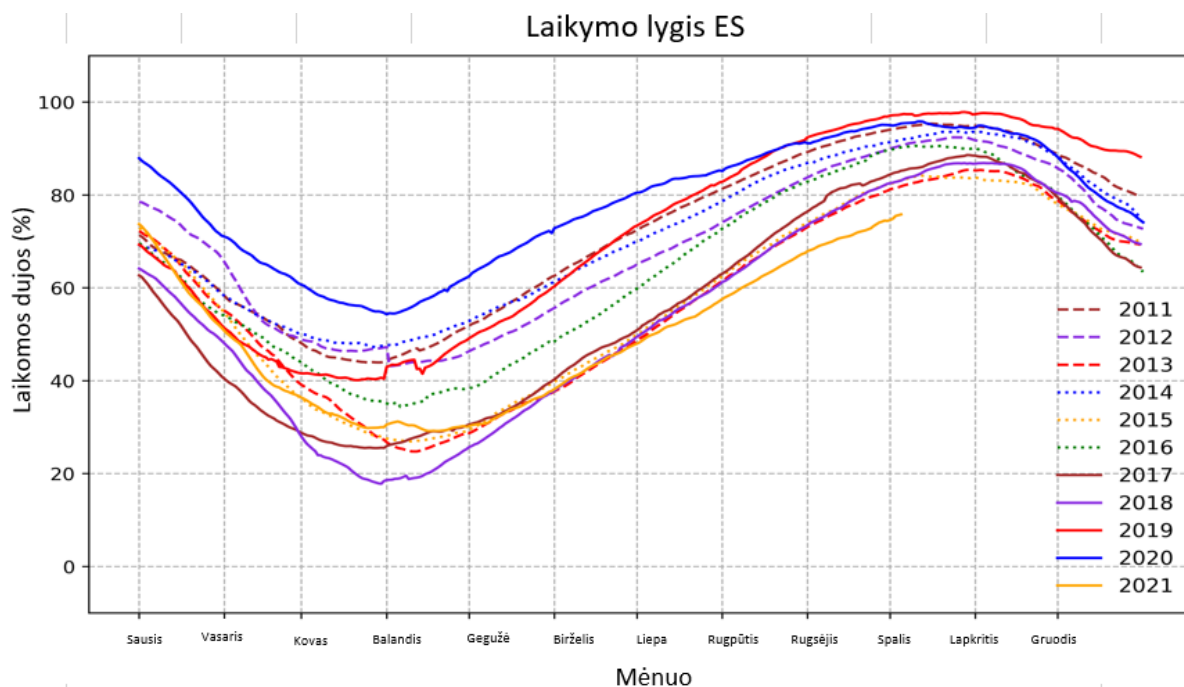
Nors šiuo metu dujų atsargų lygis Europoje nėra aukštas¹⁴, jis atrodo pakankamas tiekimo rizikai suvaldyti, jei žiema bus panaši į praėjusią. Tačiau meteorologinių sąlygų raida per žiemos sezoną yra vienas pagrindinių kintamųjų, kuriuos reikia stebėti.

Laikymo pajėgumo naudojimas

¹² Nyderlandų TTF (angl. *Title Transfer Facility*) dujų ateities sandorių indeksas šiuo metu yra apie 90 EUR/MWh, o 2022 m. balandžio mėn. – apie 50 EUR/MWh.

¹³ Po metų: 42 EUR/MWh, po dvejų metų: 35 EUR/MWh, po trejų metų: 32 EUR/MWh.

¹⁴ Šiuo metu ES dujų atsargų lygis šiek tiek viršija 75 proc. ir yra žemesnis nei 90 proc. vidurkis per pastaruosius 10 metų. 2021 m. spalio 3 d. duomenys.

Šaltinis: „Gas Infrastructure Europe“.

ES reglamente, kuriuo reglamentuojamas gamtinių dujų tiekimo saugumas¹⁵, nustatyta ES pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms ir atsparumo dujų tiekimo sutrikimams sistema. Jame numatyti informacijos mainai ir regioninis bendradarbiavimas bei nenumatytų atvejų planų rengimas. Reglamente taip pat nustatytas solidarumo mechanizmas, kurį galima pradėti taikyti ekstremaliu dujų krizės atveju. Komisija reguliariai sušaukia dujų tiekimo saugumo tinklo susitikimus ir nuolat stebi regioninio lygmens situaciją.

Vidutinės trukmės laikotarpiu kainos gali ir toliau svyruoti, taip pat negalima atmesti laikinų staigių pokyčių ateityje galimybės, nes dėl geopolitinių, technologinių ir ekonominių veiksnių pasaulinė pasiūla ir paklausa galbūt ne visuomet sklandžiai susireguliuos.

Skatinama visuotinio ekonomikos atsigavimo 2021 m. pasaulinė elektros energijos paklausa turėtų išaugti beveik 5 proc., o 2022 m. – 4 proc. Tikimasi, kad Europoje elektros energijos paklausa 2022 m. išaugs beveik 2 proc.

3. Priemonių, kuriomis siekiama padėti įveikti iššūkius, rinkinys

Dabartiniam kainų šuoliui reikia greito ir koordinuoto atsako. Esama teisinė sistema suteikia ES ir valstybėms narėms galimybę imtis tokių veiksmų, kad būtų galima sumažinti staigių kainų svyravimų poveikį.

Rengiant skubų atsaką pirmenybę reikėtų teikti specialioms priemonėms, kuriomis galima greitai sušvelninti poveikį pažeidžiamoms grupėms, kurias galima lengvai pritaikyti, kai šių grupių padėtis pagerėja, ir kurias taikant išvengiama poveikio rinkos dinamikai ar

¹⁵ 2017 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 994/2010.

neslopinamos paskatos pereiti prie ekonomikos, nepriklausomos nuo iškastinio kuro. Vidutinės trukmės laikotarpiu politikos atsakas turėtų būti sutelktas į pastangas užtikrinti, kad ES efektyviau naudotų energiją, būtų mažiau priklausoma nuo iškastinio kuro ir atsparesnė energijos kainų šuoliams, kartu tiekiant įperkama ir švarią energiją galutiniams vartotojams.

3.1. Neatidėliotinos vartotojų ir įmonių apsaugos priemonės

Dvidešimt valstybių narių ėmėsi arba numato imtis priemonių, kuriomis daug dėmesio dažnai skiriama siekui sumažinti poveikį pažeidžiamiausiems asmenims, mažesnėms įmonėms ir energijai imliems pramonės sektoriams. Tarp tų priemonių – viršutinės kainų ribos ir laikinos mokesčių lengvatos pažeidžiamiesiems energijos vartotojams arba kuponai ir subsidijos vartotojams ir įmonėms.

Tokios neatidėliotinos priemonės galėtų būti iš dalies **finansuojamos pajamomis iš ES ATLPS leidimų aukcionų, energijos kainų rinkliavų ir mokesčių, taip pat iš aplinkosaugos mokesčių**. Dabartinėmis aplinkybėmis didesnės, nei tikėtasi, ATLPS pajamos gali būti naudojamos nenumatytiems poreikiams, susijusiems su tiksline socialine parama, finansuoti. Nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. iki 2021 m. rugpjūčio 30 d. pajamos iš ES ATLPS leidimų aukcionų¹⁶ siekė 26,3 mlrd. EUR.

3.1.1. Skubi pajamų parama ir priemonės siekiant išvengti atjungimo nuo tinklo

Siekdamos trumpuoju laikotarpiu padėti asmenims, kuriems kyla didžiausia rizika, sumokėti sąskaitas už energiją **valstybės narės gali mokėti specialias socialines išmokas** arba teikti paramą, kuria siekiama didinti energijos vartojimo efektyvumą, kartu užtikrindamos veiksmingą rinkos veikimą. Tai gali būti vienkartinės išmokos siekiant išlaikyti paskatą mažinti energijos suvartojimą ir investuoti į energijos taupymą.

Be to¹⁷, valstybės narės taip pat gali nustatyti apsaugos priemones, kuriomis siekiama **išvengti atjungimo** nuo elektros energijos tinklo, arba laikinai atidėti mokėjimus, kai vartotojams kyla trumpalaikių sunkumų apmokėti sąskaitas. Kelios valstybės narės tokių priemonių ėmėsi prasidėjus COVID-19 pandemijai¹⁸, dabar jas būtų galima taikyti toliau.

¹⁶ Nors ATLPS lėšomis pirmiausia turėtų būti remiamos pastangos toliau mažinti išmetamųjų teršalų kiekį, ypač pasinaudojant investicijomis į energijos vartojimo efektyvumo priemones, energetikos pertvarką ir švarių technologijų inovacijas, ATLPS direktyvos (Direktyvos 2009/29/EB) 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad valstybės narės gali naudoti ATLPS pajamas finansinei paramai, siekiant spręsti socialinius klausimus, susijusius su mažesnės ir vidutinės pajamos gaunančiais namų ūkiais, suteikti.

¹⁷ Reguluoti mažmenines kainas energijos nepriteklių patiriantiems ir pažeidžiamiems namų ūkiams pagal ES teisės aktus leidžiama tik esant išskirtinėms situacijoms ir taikant griežtas sąlygas. Reguluojamos kainos iškreipia investicijų į gamybą signalus ir atima galias iš vartotojų.

¹⁸ Specialios COVID-19 priemonės pažeidžiamiems vartotojams apsaugoti: nacionalinės vyriausybės ir energetikos reguliavimo institucijos laikinai atėmė teisę atjungti nuo tinklo už tai, kad neapmokėtos sąskaitos už energiją. Be vyriausybių priemonių, kelios energetikos bendrovės visoje ES ėmėsi savanoriškų iniciatyvų, kuriomis siekiama remti vartotojus, tokių kaip mokėjimo susitarimai ir neatjungimo politika.

Remdamasi praėjusių metų rekomendacija dėl energijos nepritekliaus¹⁹, **Komisija paragins valstybių narių atstovus ir energetikos reguliavimo institucijas bendradarbiauti sprendžiant, kaip geriausia apsaugoti pažeidžiamus vartotojus.** Tai suteiks galimybę valstybėms narėms keistis geriausios praktikos pavyzdžiais ir geriau nukreipti priemonės kovai su energijos nepriteklumi, atsižvelgiant į susijusias ES politikos iniciatyvas, kaip antai energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir renovacijos bangos.

Valstybės narės galėtų:

- **taikyti ribotos trukmės kompensuojamąsias priemones ir teikti tiesioginę paramą energijos nepriteklį patiriantiems galutiniams vartotojams**, įskaitant rizikos grupes, pavyzdžiui, naudodamos kuponus arba iš dalies padengdamos sąskaitas už energiją, be kita ko, iš ATLPS pajamų;
- **nustatyti ir (arba) išlaikyti apsaugos priemones, kuriomis siekiama išvengti atjungimo nuo elektros energijos tinklo**, arba laikinai atidėti mokėjimus;
- **keistis geriausios praktikos pavyzdžiais** ir koordinuoti priemones Komisijos energijos nepritekliaus ir pažeidžiamų vartotojų koordinavimo grupėje.

3.1.2. Apmokestinimas

Mokesčiai ir rinkliavos suteikia pajamų, kuriomis galima kompensuoti pažeidžiamiausių namų ūkių išlaidas ir spręsti energijos nepritekliaus problemą, kartu teikiant paskatas investicijoms į atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir paramą žaliajai pertvarkai.

Elektros energijos ir dujų mažmeninių kainų mokesčiai ir rinkliavos²⁰ labai skiriasi. Vidutiniškai jie sudaro 41 proc. namų ūkių elektros energijos kainų bei 30–34 proc. pramonės elektros energijos kainų ir 32 proc. namų ūkių dujų kainų bei 13–16 proc. pramonės dujų kainų. ES energijos mokesčių direktyva²¹ ir PVM direktyva²² suteikia valstybėms narėms tam tikro lankstumo. Energijos mokesčių direktyva valstybėms narėms leidžiama atleisti namų ūkius nuo elektros energijos, gamtinių dujų, akmens anglių ir kietojo kuro mokesčių arba taikyti jiems lengvatinį tarifą. Valstybės narės šias išimtis ar lengvatinius tarifus gali taikyti tiesiogiai apmokestinimo lygmeniu, taikydamos diferencijuotą tarifą arba grąžindamos visą mokesčio sumą ar jos dalį. **Lengvatiniai tarifai** turi būti tiksliniai ir taikomi taip, kad neatsirastų iškraipymų. Valstybės narės gali nuspręsti taikyti lengvatinius PVM tarifus energiniams produktams, jei jos laikosi ES PVM direktyvoje²³ nustatytų minimalių tarifų ir konsultuojasi su ES PVM komitetu.

¹⁹ 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2020/1563 dėl energijos nepritekliaus.

²⁰ Tokie mokesčiai ir rinkliavos visų pirma apima energiniams produktams ir elektros energijai taikomus akcizus ir pridėtinės vertės mokestį (PVM), kurie yra suderinti ES lygmeniu, taip pat kitus nacionalinius aplinkosaugos mokesčius ir rinkliavas, skirtus žaliajai pertvarkai būtinoms investicijoms į atsinaujinančiąją energiją finansuoti.

²¹ 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, pakeičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą.

²² 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos.

²³ PVM tarifų teisinę sistemą šiuo metu peržiūri Taryba.

Kai kurios valstybės narės naudoja papildomas mokestines pajamas, kad pažeidžiamiesiems namų ūkiams suteiktų vienkartinės kompensacijas. Kitos valstybės narės dalį pajamų iš aplinkosaugos mokesčių nukreipia socialinės apsaugos sistemoms finansuoti. Valstybės narės, kuriose rinkliavos už energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių subsidijas sudaro didelę mažmeninės elektros energijos kainos dalį, gali apsvarstyti galimybę finansuoti tokią politiką iš viešųjų pajamų, išskyrus gautas iš sąskaitų už elektros energiją. Taip pažeidžiami vartotojai galėtų nemokėti didelės savo sąskaitos už energiją dalies.

2021 m. liepos mėn. pateiktu pasiūlymu dėl peržiūrėtos Energijos mokesčių direktyvos siekiama modernizuoti energijos apmokestinimą ES suderinant jį su ES klimato srities tikslais ir užtikrinant socialinį teisingumą. Peržiūrėta direktyva būtų skatinamos investicijos į atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir jų naudojimas ir numatyta galimybė taikyti tikslines išimtis, kurių tikslas – remti pažeidžiamus ir energijos nepriteklių patiriančius namų ūkius, ypač pereinant prie švaresnės energetikos sistemos.

Valstybės narės galėtų:

- ribotam laikui ir tikslingai **sumažinti mokesčių tarifus pažeidžiamų gyventojų grupėms;**
- **apsvarstyti galimybę atsinaujinančiosios energijos paramos schemas finansuoti ne iš mokesčių, bet iš kitų nei sąskaita už elektros energiją šaltinių.**

3.1.3. Valstybės pagalba

Bendro pobūdžio priemonės, kuriomis vienodai padedama visiems energijos vartotojams, nėra valstybės pagalba. Tokios neatrankiosios priemonės gali būti, pvz., mokesčių ar rinkliavų sumažinimas, lengvatinis gamtinių dujų, elektros energijos ar centralizuoto šilumos tiekimo tarifas. Tiek, kiek nacionalinės intervencinės priemonės atitinka pagalbos kriterijus, jos gali būti laikomos suderinamomis su valstybės pagalbos taisyklėmis, jei atitinka tam tikrus reikalavimus. Pavyzdžiui, pagalbą suderintų aplinkosaugos mokesčių sumažinimo iki minimalių Energijos mokesčių direktyvoje nustatytų dydžių forma valstybės narės gali teikti apie tai iš anksto nepranešusios Komisijai.

Siekiant padėti įmonėms ar pramonės sektoriams laiku prisitaikyti ir visapusiškai dalyvauti energetikos pertvarkoje, gali būti naudojamos tikslingesnės paramos priemonės. Atitiktis valstybės pagalbos taisyklėms ir tarptautinių subsidijų taisyklėms užtikrins, kad tokios priemonės nepagrįstai neiškraipytų konkurencijos ar nesukeltų vidaus rinkos fragmentacijos. Pagalbos intervencinės priemonės turėtų būti technologiškai neutralios ir nediskriminuoti²⁴ panašioje padėtyje esančių įmonių. Jos taip pat neturėtų pakenkti esamų rinka grindžiamų mechanizmų (įskaitant ES ATLPS) veiksmingumui ir turėtų būti suderintos su bendraisiais priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslais ir nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose nustatytais tikslais.

²⁴. Pagal bendrosios išimties reglamentus ir valstybės pagalbos gaires bet kokia valstybės intervencija turėtų būti nustatoma skaidriai, nediskriminuojant, remiantis objektyviais ir proporcingais kriterijais.

Turėtų būti skatinama sudaryti ilgalaikes atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos pirkimo sutartis. Jos gali būti naudingos ir pramoniniams elektros energijos vartotojams, ir atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamintojams. Tai ilgalaikės sutartys, pagal kurias gamintojas ir elektros energijos pirkėjas susitaria ilgesnį laikotarpį pirkti ir parduoti tam tikrą atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos kiekį už sutartą kainą. Tokiais susitarimais gamintojui suteikiama tikrumo dėl tam tikrų pajamų, o vartotojas gali gauti naudos dėl stabilios elektros energijos kainos. Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad padėtų sukurti platesnę nuo iškastinio kuro nepriklausomos elektros energijos pirkimo sutarčių rinką, skirtą ne tik didelėms įmonėms, bet ir MVI, pavyzdžiui, agreguodama galutinių vartotojų paklausą, pašalindama atitinkamas administracines kliūtis arba pateikdama standartines sutarčių sąlygas. Trumpuoju laikotarpiu tokios gretutinės priemonės kaip ryšių užmezgimas, standartinės sutartys ir rizikos mažinimas naudojant „InvestEU“ finansinius produktus gali padėti sudaryti tokius susitarimus.

Valstybės narės galėtų:

- **imtis priemonių, kad sumažintų visų galutinių energijos vartotojų energijos sąnaudas;**
- **teikti pagalbą įmonėms ar pramonės sektoriams, kad jie galėtų atlaikyti krizę,** visapusiškai laikydamosi valstybės pagalbos sistemos, kartu atitinkamai pasinaudodamos sistemoje numatytu lankstumu ir skatindamos atsisakyti iškastinio kuro;
- **sudaryti palankesnes sąlygas plačiau naudotis atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos pirkimo sutartimis** ne tik didelėms įmonėms, bet ir MVI, pavyzdžiui, pagal konkurencijos taisyklės agreguodamos galutinių vartotojų paklausą;
- remti elektros energijos pirkimo susitarimus taikant gretutines priemones, pvz., ryšių užmezgimo priemones, standartines sutartis ir rizikos mažinimą naudojant programos „InvestEU“ finansinius produktus.

3.1.4. Rinkos priežiūros stiprinimas

Dabartinėmis didelių kainų sąlygomis kaip niekad svarbu numatyti tiekimo saugumui kylančią riziką ir užtikrinti rinkų veikimo skaidrumą ir vientisumą, išsklaidyti susirūpinimą dėl manipuliavimo ar piktnaudžiavimo, be kita ko, atsižvelgiant į dabartinius pokyčius. Tam reikia sutelkti visus rinkos stebėjimo ir vykdymo užtikrinimo svertus, kuriais Komisija gali naudotis, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis.

ES turi tvirtą ir patikimą priemonę, kuria naudojantis galima nustatyti manipuliavimą rinka – Reglamentą dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (REMIT). **REMIT sudaro sąlygas padidinti rinkos skaidrumą ir vientisumą** ir galiausiai apsaugo įmonių ir vartotojų interesus.

Viešose diskusijose apie energijos kainų šuolius išreikštas susirūpinimas dėl galimo konkurencijos iškraipymo, kurį galėjo sukelti Europos dujų rinkose veikiančios įmonės. Šiuo metu Komisija prioriteto tvarka tiria visus įtarimus dėl galimo antikonkurencinio įmonių,

gaminančių ir tiekiančių į Europą gamtines dujas, komercinio elgesio²⁵. Komisija glaudžiai bendradarbiauja su valstybių narių nacionalinėmis konkurencijos institucijomis Europos konkurencijos tinkle (EKT). Siekiant užtikrinti atvirą ir sąžiningą trečiųjų šalių ir ES energijai imlių įmonių konkurenciją, taip pat gali būti svarbios ES prekybos apsaugos priemonės.

Taip pat kilo klausimų dėl Europos anglies dioksido rinkos veikimo ir anglies dioksido kainos didėjimo priežasčių. Tačiau naujausioje rinkos informacijoje nėra įrodymų, kad pagrindinis kainos **anglies dioksido rinkoje** veiksnys yra spekuliacijos. Iš Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos (ESMA) ataskaitų matyti, kad 2021 m. rugsėjo mėn. viduryje dauguma pozicijų (daugiau kaip 90 proc.) priklauso subjektams, kurie turi vykdyti įsipareigojimus pagal ATLPS, ir bankams, kurie atlieka svarbų vaidmenį tenkinant įsipareigojimus vykdančių bendrovių apsidraudimo poreikius. Finansų subjektų dalyvavimas rinkoje didina likvidumą, o dėl to mažėja spaudimas kainoms.

Europos anglies dioksido rinkos sąžiningą kainodarą ir vientisumą užtikrina patikima priežiūros tvarka, taikoma ir kitoms finansų rinkoms²⁶. Finansų subjektų dalyvavimas anglies dioksido rinkoje turėtų padidinti likvidumą, o tai padėtų sumažinti kintamumą ir spaudimą kainoms. Siekdama atidžiau išnagrinėti prekybos elgsenos modelius ir galimą tikslinių veiksmų poreikį, **Komisija paprašys ESMA iki lapkričio 15 d. atlikti pirmą preliminarų vertinimą** ir paves jai iki 2022 m. pradžios išanalizuoti prekybą apyvartiniais taršos leidimais. Vėliau Komisija įvertins, ar dėl tam tikros prekybos elgsenos reikėtų imtis papildomų reguliavimo veiksmų.

Komisija:

- **išnagrinės galimo antikonkurencinio elgesio požymius** energijos rinkoje;
- **paprašys ESMA** toliau stiprinti Europos anglies dioksido rinkos pokyčių stebėseną;
- kartu su Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER) ir nacionalinėmis institucijomis užtikrins, kad REMIT būtų veiksmingai įgyvendinamas.

3.1.5. Bendradarbiavimas su tarptautiniais partneriais

Atsižvelgiant į dabartinio kainų šuolio pasaulinį pobūdį, tarptautinis bendradarbiavimas gamtinių dujų tiekimo, transportavimo ir vartojimo klausimais gali padėti kontroliuoti gamtinių dujų kainas. Kad palengvintų prekybą gamtinėmis dujomis, Komisija palaiko dialogą su pagrindinėmis gamtines dujas išgaunančiomis ir vartojančiomis šalimis. Šio dialogo su tarptautiniais partneriais tikslas – padidinti tarptautinės dujų rinkos likvidumą ir lankstumą, kad būtų užtikrintas pakankamas ir konkurencingas gamtinių dujų tiekimas.

²⁵ Komercinis elgesys reiškia, kad bendrovės gali savarankiškai priimti sprendimus ir nebūti verčiamos tam tikru būdu veikti pagal įstatymą.

²⁶ Rinką prižiūri 27 valstybių narių finansų reguliavimo institucijos, koordinuojant Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai (ESMA).

Komisija:

- **aktyviau vykdys tarptautinę informavimo veiklą energetikos srityje**, kad būtų užtikrintas tarptautinių rinkų skaidrumas, likvidumas ir lankstumas;
- 2022 m. pradžioje **pateiks tarptautinę bendradarbiavimo energetikos srityje strategiją**, kurioje, *inter alia*, bus apsvarstyti veiksmai, būtini siekiant užtikrinti tarptautinių energijos rinkų saugumą ir konkurencingumą vykdant energetikos pertvarką.

3.2. Vidutinės trukmės priemonės

Dabartinis netikėtas kainų kilimas padeda atskleisti kai kuriuos nežinomuosius, susijusius su pasaulio lygmeniu vykstančiu perėjimu prie švarios energijos.

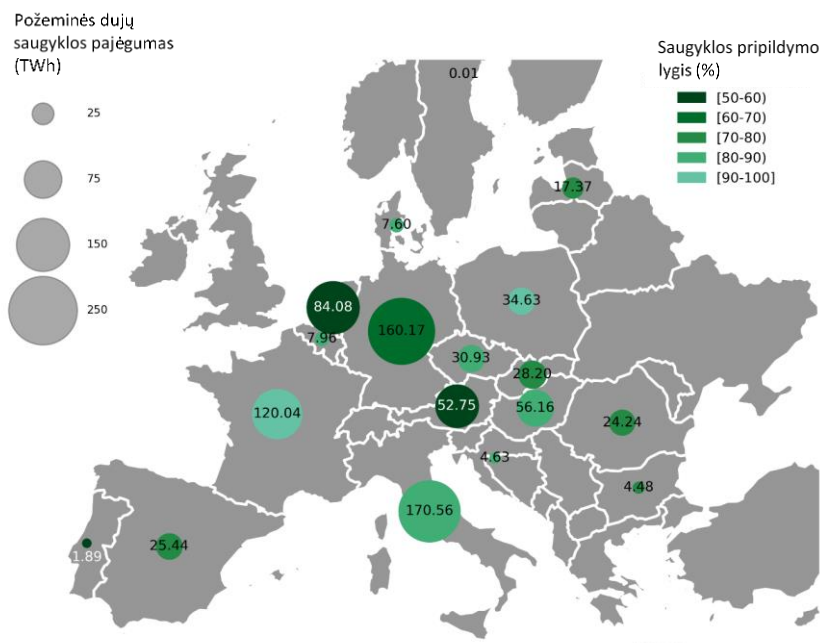
Atsižvelgdama į šios krizės metu įgytą patirtį, ES turėtų apsvarstyti priemones, kurios, nedarydamos tiesioginio poveikio dabartinei padėčiai, sustiprins pasirengimą galimiems būsimiems kainų šuoliams, padidins rinkos integraciją ir atsparumą, suteiks daugiau galių vartotojams, padidins galimybes gauti įperkamos energijos ir sumažins priklausomybę nuo nepastovaus iškastinio kuro.

ES toliau rengs priemones, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas kurti energetikos sistemą, kurios didelę dalį sudaro atsinaujinančiųjų išteklių energija, be kita ko, užtikrinant tinkamą laikymą, tarpvalstybines jungtis, bazinę apkrovą ir lanksčią elektros energijos gamybą, taip kompensuojant galimą laikiną tiekimo trūkumą ar perteklių.

3.2.1. Laikymo pajėgumas ir atspari ES energetikos sistema

Pastarojo meto įvykiai mums primena, kad **Europos energetikos sistemos atsparumas** tampa vis svarbesnis, nes į ES energetikos sistemą integruojama vis daugiau decentralizuotai tiekiamos atsinaujinančiųjų išteklių energijos, o iškastinio kuro palaipsniui atsisakoma. Tiekimo saugumo ir pasirengimo valdyti riziką priemonės turi būti tinkamos perėjimui prie švarios energijos.

Dabartinė situacija dujų rinkoje rodo, kad **dujų atsargų** lygis tebėra svarbus kintamasis. **Šiuo metu dujų saugyklos turi ne visos ES valstybės narės.** Maždaug pusėje valstybių narių saugyklų naudojimas grindžiamas nacionaliniais įsipareigojimais, pavyzdžiui, strateginiais rezervais, naudojamais ekstremaliosios situacijos atveju. Laikantis labiau integruoto europinio požiūrio būtų galima optimizuoti dujų laikymo sąnaudas ir naudą visos ES teritorijoje, kad būtų galima padėti sušvelninti energijos kainų kintamumą.

Šaltinis: parengta JRC remiantis „Gas Infrastructure Europe“ (GIE) duomenimis.

2021 m. gruodžio mėn. Komisija planuoja peržiūrėti Dujų tiekimo saugumo reglamentą. Atsižvelgiant į tai, ES dujų rinkos atsparumas galėtų būti sustiprintas, pavyzdžiui, nuostatomis dėl lengvesnės prieigos prie laikymo pajėgumų tarpvalstybiniu mastu, be kita ko, atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido kiekio dujų. Komisija galėtų išnagrinėti galimą rinką pagrįstų paramos mechanizmų (pvz., susijusių su aukcionais) naudą, kad būtų užtikrintas optimalus turimų dujų laikymo pajėgumų panaudojimas. Šiomis aplinkybėmis taip pat labai svarbu, kad valstybės narės nustatytų būtinas technines, finansines ir teises priemones, kad dujas būtų galima tiekti tarpvalstybiniu mastu.

Komisija taip pat išnagrinės galimą reguliuojamų subjektų arba nacionalinių valdžios institucijų vykdomo **bendro rezervinių dujų atsargų pirkimo** naudą, kad būtų galima sutelkti pajėgas ir kaupti strateginius rezervus. Dalyvavimas bendro pirkimo schemoje būtų savanoriškas, o schemas struktūra turėtų būti tokia, kad nebūtų trikdomas energijos vidaus rinkos veikimas ir būtų laikomasi konkurencijos taisyklių.

Remdamasi Reglamentu (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, Komisija ketina netrukus priimti deleguotąjį aktą, kuriuo būtų sukurtos naujos **tarpvalstybinės regioninės dujų rizikos grupės**. Rizikos grupės analizuos kitų ketverių metų riziką ir konsultuos valstybes nares bei Komisiją dėl tinkamų šios rizikos valdymo priemonių. Ypatingas dėmesys bus skiriamas regionams, kurių laikymo pajėgumas yra neįprastai mažas. Rizikos grupės taip pat įvertins galimybę taikyti bendras savanoriškas regioninio dujų laikymo priemones.

Kaip paskelbta 2021 m. balandžio mėn. Komisijos komunikate, Komisija priims papildomą ES taksonomijos reglamento deleguotąjį aktą, į kurį bus įtraukta į deleguotąjį aktą dėl ES taksonomijos pagal klimato srities tikslus kol kas neįtraukta veikla. Atsižvelgiant į šiuo metu pagal ES taksonomijos reglamentą vykdomą specialią peržiūrą ir priklausomai nuo jos rezultatų, į šį papildomą deleguotąjį aktą bus įtraukta branduolinė energetika. Į šį papildomą deleguotąjį aktą kaip pereinamojo laikotarpio veikla taip pat bus įtraukta su gamtinėmis dujomis ir atitinkamomis technologijomis susijusi veikla, jei ji atitiks ES taksonomijos

reglamento 10 straipsnio 2 dalyje nustatytas ribas. Šiame kontekste bus svarstomi laikino galiojimo sąlygos taikymo perėjimo veiklai privalumai. Komisija apsvarstys galimybę pasiūlyti teisės aktų, kuriais būtų skatinama finansuoti tam tikrą ekonominę veiklą (visų pirma energetikos sektoriuje, įskaitant dujas), kuri prie išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo prisideda tiek, kad bus paspartis pereinant prie poveikio klimatui neutralumo, tačiau į taksonomiją jos įtraukti negalima.

Energijos kaupimas tampa vis svarbesnis ES elektros energijos sektoriui ir jo tvarumui. Reikia išnaudoti tiek trumpalaikio ir vidutinio laikotarpio (baterijų), tiek ilgalaikio saugojimo (elektros energijos konversijos į kitą energiją) galimybes. Didesnis elektros energijos kaupimo pajėgumas visų pirma padeda integruoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius į sistemą ir išlyginti didžiausią energijos poreikį. Tai taip pat galėtų sumažinti elektros energijos kainas piko metu, kai kainą dažnai nustato iškastinį kurą naudojančios gamintojos. Į šią sritį būtina nukreipti daug investicijų. Komisija nustatys pagrindinius ES veiksmus, kuriais būtų remiama **elektros energijos kaupimo pajėgumo**, kaip pagrindinės lankstumo priemonės, **plėtra**, užtikrinant vienodas sąlygas ir tinkamus ekonominius signalus.

ES elektros energijos rinka grindžiama ribinės kainodaros metodu ir mokėjimu pagal ribinę kainą, o tai reiškia, kad didmeniniu lygmeniu visi už elektros energiją gauna vienodą kainą. Kadangi šiuo metu elektros energijos paklausai patenkinti vis dar dažnai reikalingos dujomis kūrenamos elektrinės, dujų kaina daro poveikį elektros energijos gamybos sąnaudoms, o tai turi dabar matomą neigiamą poveikį. Tačiau bendrai sutariama, kad ribinės kainodaros modelis liberalizuotoms elektros energijos rinkoms yra veiksmingiausias ir tinkamiausias siekiant skatinti veiksmingą prekybą elektros energija didmeninėje rinkoje visose valstybėse narėse. Jis taip pat pritaikytas skatinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimą, o dėl nulinių susijusios veiklos sąnaudų mažėja kainos.

Nors kol kas nėra aiškių įrodymų, kad alternatyvi rinkos sistema užtikrintų mažesnes kainas ir geresnes paskatas, **Komisija įpareigos Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūrą (ACER) įvertinti dabartinės didmeninės elektros energijos rinkos struktūros** privalumus ir trūkumus, be kita ko, jos pajėgumą suvaldyti ekstremalaus kainų svyravimo dujų rinkose atvejus ir turimas priemones tokių atvejų skaičiui mažinti, kartu užtikrinant ekonomiškai efektyvų perėjimą prie grynojo nulinio energijos suvartojimo sistemos, ir pasiūlyti rekomendacijų, kurias Komisija įvertins siekdama imtis tolesnių tinkamų veiksmų. Komisija taip pat palaikys ryšius su ACER, kad būtų atliktas preliminarus padėties elektros energijos rinkoje vertinimas, ir iki lapkričio mėn. vidurio pateiks ataskaitą.

Be to, svarbu energetikos sistemos atsparumą pritaikyti prie naujų kintančių grėsmių, pavyzdžiui, kibernetinių grėsmių ar ekstremalių meteorologinių reiškinių. Komisija iki 2022 m. pabaigos imsis veiksmų, kad būtų toliau didinamas **ypatingos svarbos energetikos infrastruktūros atsparumas** atsižvelgiant į naujas besikeičiančias grėsmes. Be kita ko, bus parengtos naujos taisyklės dėl kibernetinio saugumo elektros energijos srityje, visiškai suderintos su horizontaliaisiais kibernetinio saugumo teisės aktais²⁷, Komisijos rekomendacija dėl suderinto požiūrio į ypatingos svarbos energetikos infrastruktūros

²⁷ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl priemonių aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti, kuria panaikinama Direktyva (ES) 2016/1148, pasiūlymas (COM(2020) 823 final).

nustatymą, keitimosi informacija ir esamų galimybių finansuoti ypatingos svarbos energetikos infrastruktūros atsparumą. Be to, bus sukurta Europos nuolatinė veiklos vykdytojų ir valdžios institucijų grupė energetikos infrastruktūros atsparumo klausimais.

Komisija taip pat išanalizuos visiškai suderintų regioninių arba ES masto mažmeninių rinkų potencialą. Iš įrodymų²⁸ matyti, kad didesnis tarpvalstybinis taisyklių ir praktikos suderinimas mažmeninėje rinkoje skatina tarpvalstybinę konkurenciją ir padeda kontroliuoti kainas. Šis darbas būtų grindžiamas dviem svarbiais šiuo metu rengiamais dokumentais – sąveikumo įgyvendinimo aktais. Kaip ir didmeninės elektros energijos rinkų susiejimo atveju, toks rinkos suderinimas iš pradžių galėtų būti užtikrintas bendradarbiaujant atskiroms valstybėms narėms, o ilgainiui būtų pereita prie visiškai integruotos energijos vidaus rinkos vartotojams.

Siekiant užtikrinti atsparią ES energetikos sistemą, svarbus elementas yra inovacijos. Europa yra tvarios energetikos startuolių, kuriančių novatoriškus sprendimus pradedant gilumine geotermine energija ir baigiant vandeniliu, lyderė. Valstybės narės ir ES turėtų bendradarbiauti, kad būtų lengviau diegti novatoriškus sprendimus.

Komisija:

- iki 2021 m. gruodžio mėn. pasiūlys dujų ir vandenilio rinkos reguliavimo sistemą;
- apsvaustys galimybę peržiūrėti Dujų tiekimo saugumo reglamentą, kad būtų galima užtikrinti veiksmingesnį **dujų saugyklų** veikimą visoje bendrojoje rinkoje ir sudaryti būtinus solidarumo susitarimus;
- iki 2021 m. lapkričio mėn. priims reglamentą, kuriuo būtų sukurtos naujos **tarpvalstybinės regioninės dujų rizikos grupės**, analizuosiančios riziką ir konsultuosiančios valstybes nares dėl jų nacionalinių prevencinių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo veiksmų planų rengimo;
- rems ateities iššūkiams parengtos **energijos kaupimo sistemos**, kaip pagrindinės lankstumo priemonės, plėtojamą tiek trumpuoju, tiek vidutinės trukmės laikotarpiu (pvz., reguliavimas apkrova ir baterijos) ir ilgalaikio energijos kaupimo galimybes (pvz., vandenilis);
- išnagrinės galimą savanoriško rezervinių dujų atsargų **bendro pirkimo** naudą ir struktūrą, laikantis energijos rinkos reguliavimo ir ES konkurencijos taisyklių;
- priims elektros energijos sektoriaus kibernetinio saugumo taisyklių sąvadą;
- paves ACER išnagrinėti esamo elektros energijos rinkos modelio privalumus ir trūkumus ir iki 2022 m. balandžio mėn. pateikti Komisijai rekomendacijų, kad ši jas galėtų įvertinti;
- išnagrinės galimybes parengti iniciatyvą dėl visiškai suderintų regioninių arba ES masto mažmeninių rinkų.

3.2.2. Teisingos pertvarkos rėmimas ir galutinių vartotojų apsauga

²⁸ https://ec.europa.eu/info/news/commission-publishes-report-barriers-eu-retail-energy-markets-2021-feb-23_en

Galimybės, kad ateityje energijos kainos kils, atmesti negalima, todėl ir toliau bus svarbu gebėti remti pažeidžiamus vartotojus ir įmones. Itin svarbios bus priemonės ir iniciatyvos, kuriomis siekiama remti teisingą pertvarką.

Iki metų pabaigos Komisija pasiūlys **Tarybos rekomendaciją**²⁹, kurioje valstybėms narėms bus pateiktos tolesnės gairės, kaip geriausiai spręsti socialinius ir su darbu susijusius žaliosios pertvarkos klausimus, kad būtų užtikrintas jos teisingumas. Šioje iniciatyvoje bus nurodyta papildoma politika, kurios reikia siekiant sumažinti galimą neigiamą pertvarkos paskirstomąjį poveikį, taip pat išnaudoti pertvarkos teikiamas galimybes, susijusias su kokybiškomis darbo vietomis ir bendra socialine nauda, pvz., visiems įperkama energija, kartu prireikus švelninant arba kompensuojant neigiamą paskirstomąjį poveikį.

Naujai pasiūlytas **Socialinis klimato fondas** užtikrintų struktūrinį atsaką sprendžiant energijos ir judumo nepritekliaus problemas. Jis teiks valstybėms narėms papildomą finansavimą pastatams tobulinti, infrastruktūrai plėtoti ir tiesioginei pajamų paramai teikti; tai gali padėti piliečiams pradiniu žaliosios pertvarkos etapu. 72,2 mlrd. EUR biudžetą turintis fondas yra konkrečiai skirtas gyventojų grupėms (namų ūkiams, transporto naudotojams, labai mažoms įmonėms), kurioms kyla sunkumų, susijusių su siūlomu prekybos apyvartiniais taršos leidimais išplėtimu į statybos ir kelių transporto sektorius. Fondas gali suteikti lėšų valstybėms narėms, kad jos galėtų teikti laikiną tiesioginę pajamų paramą. Siūloma, kad atitinkamą finansavimą teiktų ir valstybės narės, taip fondas sutelktų 144,4 mlrd. EUR.

ES vartotojams turėtų būti užtikrinta aukšto lygio apsauga ir suteikta daugiau galių aktyviai dalyvauti energijos rinkoje. Konkrečiai, vartotojai turi būti geriau informuojami apie jų suvartojamą energiją, galimybes mažinti suvartojimą ir **pakeisti tiekėją** siekiant sumažinti išlaidas. Vartotojai turėtų turėti galimybę kreiptis į vartotojų organizacijas, energetikos agentūras ir energijos vartojimo efektyvumo paslaugų teikėjus, kad per nustatytą laikotarpį gautų grįžtamosios informacijos apie savo energijos vartojimo įpročius ir konsultacijas, kaip sumažinti energijos suvartojimą ir sąskaitas. Jie turėtų turėti galimybę už prieinamą kainą plėtoti savo atsinaujinančiosios energijos gamybos ir laikymo pajėgumus ir gauti gerą investicijų grąžą, atlikdami savo kaip gaminančių vartotojų vaidmenį decentralizuotoje energetikos sistemoje. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas tolesniam energetikos bendrijų plėtojimui ir ypač kaimo vietovėse gyvenantiems vartotojams.

Svarbi gruodžio mėn. Komisijos dujų teisės aktų rinkinio dalis bus **patobulintos nuostatos vartotojams, taip pat ir skirtos dujų rinkoms**. Komisija svarsto galimybę nustatyti minimalius sutarčių sąlygų reikalavimus, numatyti spartesnę ir nemokamą tiekėjo keitimą ir geresnę pažangiųjų matavimo sistemų diegimą, kad vartotojai turėtų daugiau ir žalesnių pasiūlymų ir galėtų geriau valdyti savo suvartojimo išlaidas. Dujų rinkoje piliečių energetikos bendrijoms palanki sistema suteiks vartotojams galimybę pirkti atsinaujinančiųjų išteklių dujas nepriklausomai nuo jų geografinės buvimo vietos, taip pat ji bus naudinga vietos ekonomikai. Tai padės padidinti visuomenės pritarimą atsinaujinančiųjų išteklių dujų

²⁹ COM(2021) 550 *final*. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „55 % tikslas – pasiekiamas. ES 2030 m. klimato tikslo įgyvendinimas siekiant neutralizuoti poveikį klimatui“.

projektams ir sutelkti privataus kapitalo investicijas į atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido kiekio dujas.

Tiekėjo pasitraukimas iš rinkos arba žlugimas gali turėti neigiamų pasekmių vartotojams, kurių jie negali kontroliuoti. Didėjančios energijos kainos gali daryti pernelyg didelį spaudimą, ypač mažiesiems tiekėjams, siūlantiesiems fiksuotų kainų sutartis. Todėl būtina sudaryti palankesnes sąlygas visiems energijos tiekėjams, įskaitant mažuosius, patekti į finansų rinkas, kad jie galėtų apdrausti savo sutartis nuo būsimų kainų pokyčių rizikos. Siekiant ištaisyti šią padėtį, ES teisės aktuose pripažįstama, kad valstybės narės gali paskirti **tiekėją, kurio paslaugomis naudojamosi kraštutiniu atveju**. Tačiau taip pat svarbu, kad dėl to nekiltų moralinė rizika, t. y. kad tiekėjai nebūtų apsaugoti nuo savo komercinių sprendimų visų vartotojų sąskaita. Kartu su priemonėmis, kurių paskirtis yra užtikrinti geresnes galimybes mažiesiems tiekėjams patekti į ilgalaikes rinkas, Komisija paaškins taisykles, kuriomis siekiama apsaugoti vartotojus nuo atskirų tiekėjų žlugimo, ir schemų, pagal kurias naudojamosi kraštutiniams atvejams numatytų tiekėjų paslaugomis, veikimą.

Komisija:

- iki 2021 m. gruodžio mėn. pasiūlys **Tarybos rekomendaciją**, kurioje valstybėms narėms bus pateiktos tolesnės gairės, kaip geriausiai spręsti su žaliosios pertvarkos socialiniais ir darbo aspektais susijusius klausimus.

Valstybės narės galėtų:

- **remti galių suteikimą vartotojams**: teikti vartotojams informaciją ir siūlyti, kaip jie galėtų dalyvauti energijos rinkoje, būti geriau apsaugoti ir užimti tvirtesnę poziciją energijos tiekimo grandinėje;
- **paskirti tiekėją, kurio paslaugomis naudojamosi kraštutiniu atveju**, jeigu pasirinktas tiekėjas pasitrauktų iš rinkos arba žlugtų;
- toliau stiprinti vartotojo vaidmenį energijos rinkoje, padėdamos gerinti reguliavimą apkrova, plėtodamos apsirūpinimo galimybes, užtikrinamas individualiais **atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir energetikos bendrijų** sprendimais.

3.2.3. Investicijų į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir energijos vartojimo efektyvumą didinimas

Vėjo ir saulės energijos gamybos kintamosios sąnaudos yra beveik nulinės. Į **elektros energijos sistemą integravus daugiau atsinaujinančiųjų išteklių energijos**, brangiausias iškastinis kuras bus išstumtas iš rinkos. Kasmet didėjant su atsinaujinančiųjų išteklių elektros energija susijusiam valandų skaičiui, jos kiekis sistemoje taps toks, kad bus galima patenkinti visą paklausą ir didmeninės kainos priartės prie nulio arba taps nulinės ar net neigiamos³⁰. Apskritai didžioji dauguma ekspertų mano, kad, visoms kitoms aplinkybėms nesikeičiant,

³⁰ Jei tam tikros lanksčiai negalinčios veikti elektrinės turi tęsti gamybą net jei kainos yra neigiamos.

atsinaujinančiųjų energijos išteklių didėjimas lemia didmeninių rinkos kainų mažėjimą³¹.

Be faktų, susijusių su elektros energijos rinkomis, pažymėtina ir tai, kad bendrosios įvairių atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų naudojimo sąnaudos per pastaruosius metus labai sumažėjo. Pavyzdžiui, elektros gamybos naudojant pramoninio masto fotovoltines saulės energijos technologijas sąnaudos 2010–2020 m. sumažėjo 85 proc.³² Atsinaujinančiųjų išteklių energija jau dabar daugelyje sektorių ir naudojimo sričių yra pigiausia energija ir pereidami prie jos vartotojai daugeliu atvejų galėtų sumažinti savo išlaidas energijai. Tai taikytina ne tik pramonės ir paslaugų sektorių subjektams, bet ir namų ūkiams – savo išlaidas elektros energijai ir šildymui jie gali sumažinti investuodami į fotovoltines saulės energijos plokštes, šilumos siurblius, saulės šilumos energijos įrangą arba pažangius biomasės katilus.

Todėl valstybės narės turėtų **spartinti leidimų išdavimą** trumpindamos ilgas ir sudėtingas leidimų išdavimo procedūras, kurios yra viena iš didžiausių švarios energijos infrastruktūros plėtojimo ir diegimo kliūčių. Pasinaudoti pigesnių atsinaujinančiųjų energijos išteklių teikiamais pranašumais namų ūkiams padėtų ir pasigamintos energijos vartojimo bei atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijų rėmimas. Dar vienas itin svarbus sėkmės veiksnys siekiant paspartinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą yra jiems skirtos įrangos gamybos plėtra.

Naujos technologijos ir skaitmenizacija suteikia naujų su paklausa susijusio lankstumo galimybių. 2022 m. pradžioje Komisija pradės rengti **tinklo kodeksą**, kurio tikslas – pašalinti reguliavimo kliūtis, trukdančias užtikrinti su paklausa susijusį lankstumą.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės padeda mažinti energijos suvartojimą, taigi ir išlaidas energijai, tačiau joms taikyti reikalingos investicijos. Šiomis priemonėmis, didinant pastatų ir prietaisų energinį naudingumą, šalinama viena iš pagrindinių energijos nepritekliaus priežasčių. Komisija taip pat pateiks pasiūlymą, kuriuo bus siekiama **didinti Europos pastatų ūkio energinį naudingumą**. Kartu su tikslinėmis socialinių būstų renovacijos priemonėmis ir naujomis taisyklėmis, pagal kurias ES šalys turės fiksuoti ir stebėti asmenų, kuriems sunku apmokėti sąskaitas už energiją, skaičių, šios pastatų renovacijos taisyklės padės kovoti su energijos nepriteklumi.

ES lygmeniu buvo padidintos investicijos į žaliąją pertvarką. Pagrindinės priemonės, padėsiančios sparčiai gaivinti ekonomiką bei įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir taip nukreipti mūsų ekonomiką tvaraus augimo keliu, yra 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa ir ją sustiprinanti priemonė „NextGenerationEU“. Iš **Ekonomikos**

³¹ Pavyzdžiui, apskaičiuota, kad atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos kiekio didėjimas, *ceteris paribus*, Vokietijoje lėmė momentinių elektros energijos kainų sumažėjimą 24 proc. (2008–2015 m. laikotarpiu), o Švedijoje – 35 proc. (2010–2015 m. laikotarpiu) (Hirth, 2018).

³² IRENA, *Power Generation Costs in 2020*.

gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) lėšų pagal 22 Komisijos patvirtintus planus su klimatu susijusioms investicijoms skirta 177 mlrd. EUR³³.

Be to, didesnės ir labiau integruotos rinkos, kurias jungia tarpvalstybinė infrastruktūra, yra palankesnės vartotojams. Išvystytas efektyvių fizinių **jungčių** su kaimyninėmis rinkomis tinklas ir galimybė naujiems tiekėjams patekti į tarpvalstybinę rinką paskatins konkurenciją ir užtikrins elektros energijos tiekimą konkurencingiausia kaina. Kad konkurencija stiprėtų ir būtų išvengiama ribojimų, valstybės narės turėtų ir toliau skatinti investuoti į transeuropinius tinklus įgyvendinant **bendro intereso projektus**³⁴. Šie projektai, be kita ko, yra susiję su jungiamosiomis linijomis, nacionalinių kliūčių šalinimu, energijos kaupimu ir perdavimo bei skirstomųjų tinklų pažangumo didinimu. Vadovaudamasi 2014 m. spalio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadomis³⁵, Komisija kartu su valstybėmis narėmis pasirūpins priemonėmis, būtinomis, kad iki 2030 m. būtų sujungta 15 proc. elektros energijos tinklų.

Siekdama suteikti valstybėms narėms daugiau galimybių teikti finansinę paramą klimato apsaugos ir visos ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo veiksmams, Komisija neseniai pasiūlė peržiūrėti **Valstybės pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gaires**. Naujosios taisyklės, kurios turėtų įsigaliooti kitais metais, padės mažinti iškastinio kuro naudojimą ir užtikrinti, kad nebūtų kuriamas neišnaudojamas turtas, taip pat suteiks galimybę rengti programas, kurių paskirtis – finansuoti naujas, pavyzdžiui, energijos kaupimo ir atsinaujinančiųjų išteklių vandenilio, technologijas ir palengvinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių finansavimą.

Valstybės narės turėtų:

- **spartinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos aukcionus** ir užtikrinti, kad būtų greitai ir visapusiškai įgyvendinamos atitinkamos iš **Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo fondo** finansuojamos investicijos;
- **spartinti leidimų išdavimą** trumpindamos ilgas ir sudėtingas leidimų išdavimo procedūras, kurios yra viena iš didžiausių švarios energijos infrastruktūros plėtojimo ir diegimo kliūčių;
- **plėsti atsinaujinantiesiems energijos ištekliams skirtos įrangos gamybą**, nes tai – dar vienas itin svarbus sėkmės veiksnys siekiant paspartinti šių išteklių naudojimą;
- **didinti investicijas į energijos vartojimo efektyvumo ir pastatų energinio naudingumo didinimo priemones**, padedančias mažinti energijos suvartojimą, išlaidas energijai ir spaudimą energijos rinkose;
- **didinti investicijas į transeuropinius tinklus**, kad būtų išvengiama ribojimų. Tai turėtų būti daroma įgyvendinant bendro intereso projektus, be kita ko, susijusius su jungiamosiomis linijomis, nacionalinių kliūčių šalinimu, energijos kaupimu ir

³³ Nurodytas EGADP lėšomis finansuojamas išlaidas Komisija apskaičiavo remdamasi veiksmų klimato srityje stebėjimo duomenimis; jie paskelbti Komisijos atliktose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų analizėse. Nurodyta suma apima 22 Komisijos iki spalio 5 d. įvertintus ir patvirtintus nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus. Įvertinus daugiau planų ši suma keisis.

³⁴ https://ec.europa.eu/energy/topics/infrastructure/projects-common-interest_en.

³⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-169-2014-INIT/lt/pdf>.

perdavimo bei skirstomųjų tinklų pažangumo didinimu.

Komisija:

- **2022 m. parengs su atsinaujinančiųjų išteklių energija susijusių leidimų išdavimo procesų spartinimo gaires** ir toliau glaudžiai bendradarbiaus su nacionalinėmis administravimo institucijomis, kad būtų nustatomi gerosios praktikos pavyzdžiai ir jais keičiamasi;
- 2022 m. pradžioje pradės rengti tinklo kodeksą, kurio tikslas – užtikrinti su paklausa susijusį lankstumą;
- užbaigs **Valstybės pagalbos energetikai ir aplinkos apsaugai gairių** peržiūrą, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas investuoti į energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiuosius energijos išteklius, taip užtikrinant, kad būtų lengviau mažiausiomis sąnaudomis įgyvendinti Europos žaliąjį kursą;
- toliau padės valstybėms narėms kuo geriau pasinaudoti ES biudžeto ir priemonės „NextGenerationEU“ finansiniais ištekliais.

4. Išvada

Šiame komunikate aprašytomis priemonėmis siekiama reaguoti į dabartinį staigų energijos kainų kilimą. Jos padės įgyvendinti socialiai teisingą ir tvarią energetikos pertvarką. Ateinančiais mėnesiais Komisijai atidžiai stebės padėtį.

Valstybės narės gali imtis ir jau imasi įvairių su apmokestinimu bei tiesioginiu pajamų rėmimu susijusių ir kitų tikslingų ribotos trukmės priemonių, kurių tikslas – trumpuoju laikotarpiu sumažinti dėl kainų šuolio tam tikriems asmenims ar subjektams kylančias problemas. ES lygmeniu galima imtis įvairių papildomų vidutinės trukmės laikotarpio priemonių, susijusių su energijos kaupimu, rinkos integracija ir energetikos bendrijomis. Jos padėtų padidinti energijos rinkų atsparumą ir geriau pasirengti kainų svyravimui bei su pertvarka susijusiems uždaviniams. Ilguoju laikotarpiu išlaidas energijai padės mažinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir energetikos sistemos modernizavimo priemonės.

Europos energetikos, aplinkos ir klimato politika, pagal įvairias ES programas teikiamu finansavimu ir neseniai Komisijos pateiktais Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinio pasiūlymais siekiama sukurti ilguoju laikotarpiu tvarų energetikos sektorių. Europos Sąjunga yra tvirtai įsipareigojusi neutralizuoti poveikį klimatui ir sumažinti energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro keičiant jį atsinaujinančiųjų išteklių energija ir taip mažinant mūsų priklausomybę nuo energijos importo.

Aiškūs įsipareigojimai visose valstybėse narėse investuoti į neutralaus poveikio klimatui energetikos sprendimus padės sumažinti energijos kainų svyravimą ir energijos pasiūlos ir paklausos disbalansą, kuriuos lemia tarptautinių iškastinio kuro kainų pokyčiai ir kiti išorės veiksniai. Šie įsipareigojimai labai svarbūs siekiant užtikrinti, kad energija būtų įperkama visiems vartotojams.

Žaliosios pertvarkos sėkmė bus grindžiama ne vien perėjimu prie švarios energijos, bet ir energijos vartojimo efektyvumo didinimu bei kitokių vartojimo įpročių formavimu. Pastarojo meto įvykiai dar labiau sustiprino ES pasiryžimą iš esmės sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir iškastinio kuro vartojimą. Būtina sparčiau įgyvendinti tiek su reguliavimu, tiek su investicijomis susijusias priemones. **Perėjimas prie švarios energijos – geriausias būdas apsisaugoti nuo tokių kainų pokyčių lemiamų sukrėtimų, kokį šiuo metu išgyvena ES.** Laikas jungti aukštesnę pavarą.